УДК 336.717.13

Пальоха Т. М.

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК У КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто сучасний стан розвитку ринку платіжних карток. Визначено переваги та проблеми розвитку банківських платіжних карток. Описано відображення в бухгалтерському обліку операцій із використанням платіжних карток у комерційних банках України.

Аннотация. Рассмотрено современное состояние развития рынка платежных карточек. Определены преимущества и проблемы развития банковских платежных карточек. Описано отражение в бухгалтерском учете операций с использованием платежных карточек в коммерческих банках Украины.

Annotation. The paper discusses the current state of the payment cards market. It defines the advantages and problems of bank payment cards. The author describes the accounting transactions with the usage of payment cards in commercial banks of Ukraine.

Ключові слова: банківська платіжна картка, безготівкові операції, банківська операція, рахунок, банк-емітент, банк-еквайр, готівкові та безготівкові операції.

Одним із важливих питань економічного розвитку України є поширення безготівкових розрахунків, у тому числі із використанням платіжних карток. Платіжні картки є найважливішим елементом так званої "технологічної революції" в банківській справі. Саме вони в ряді випадків виступають ключовим компонентом електронних банківських систем.

На сьогоднішній день банківська система України досить швидко впроваджує картки міжнародних платіжних систем. Українські банки зацікавлені в розвитку міжнародних платіжних систем, адже випуск міжнародних банківських карток дозволяє здійснити інтеграцію у світову систему банківських послуг, підняти імідж банку, завоювати ринок та залучити додаткових клієнтів.

Дослідженням банківських операцій із платіжними картками займалися такі вчені, як: Міщенко В. І., Котечков В. М., Роїна О. М., Герасимович А. М., Алексеєнко М. Д., Парасій-Вергуненко І. М. та ін. [1 – 5].

У своїх роботах автори звертали увагу на сучасний стан ринку платіжних карток України, його динаміку та проблеми, які виникають унаслідок його розвитку. Також вони звертають увагу на питання, що стосуються перспектив розвитку платіжних карток різного типу, переваги та проблеми розвитку банківських платіжних карток.

Метою написання роботи є розгляд теоретичних аспектів проведення операцій із використанням платіжних карток та їх облікових етапів.

Завданням дослідження є розгляд теоретичних аспектів проведення операцій банку з використанням платіжних карток.

Об'єктом дослідження є процес аналізу операцій банку з використанням платіжних карток. Предметом є механізм використання та облік операцій із використанням платіжних карток.

Один із найважливіших чинників зростання економіки – надійна і потужна банківська система. Становлення та розвиток вітчизняної банківської системи відбувалися в умовах перехідного періоду, характерною ознакою якого є низька ефективність управління і вкрай повільні ринкові перетворення реального сектору економіки, що зумовило падіння суспільного виробництва і зниження рівня доходів населення. Усе це призвело до обмеженості ресурсної бази банків, її невідповідності потребам економіки. Обмеженість ресурсної бази, недостатній рівень капіталізації банківської системи негативно впливає на її надійність і стійкість в умовах кризи, гальмує динамічний розвиток. Незважаючи на це, відкриття й обслуговування банками карткових рахунків фізичних та юридичних осіб в цей час є одним із найбільш затребуваних банківських продуктів.

Банківська платіжна картка – це пластиковий ідентифікаційний засіб, за допомогою якого його держателеві дається змога здійснювати операції сплати за товари, послуги та отримувати готівкові гроші. Вона є спеціальним платіжним інструментом, що здійснює функцію засобу ідентифікації, держатель якого ініціює переказ грошей із відповідного рахунку платника або банку, а також здійснює інші операції, передбачені договором [6].

Розрізняють особисті та корпоративні картки. Особисті картки (індивідуальні) видаються окремим клієнтам банку і можуть бути "стандартними" або "золотими". Останні призначені для осіб з високою кредитоспроможністю і передбачають багато пільг для користувачів. Корпоративна картка видається організації (фірмі), яка на підставі цієї картки може видати індивідуальні картки обраним особам (керівникам або просто цінним співробітникам). Їм відкриваються персональні рахунки, які прив'язані до корпоративного карткового рахунку. Відповідальність перед банком по корпоративному рахунку несе організація, а не індивідуальний власник корпоративних карток.

У свою чергу, банківські платіжні картки розподіляються на різні класи, орієнтовані на певні види соціальних груп клієнтів. Наприклад, основні класи – це такі, як VISA – Classic та Gold; MasterCard – Mass та Gold, American

© Пальоха Т. М., 2013

Express – Green та Gold. Також існують картки таких класів, як: Platinum, Silver та ін. Вибір кредитної картки того чи іншого класу для користувача є, передусім, питанням престижу та істотно впливає на комплекс додаткових послуг і

на розмір страхового депозиту, що вноситься при отриманні картки. На сьогоднішній день найбільшими операторами, що надають послуги з процесингу міжнародних карток є: Приватбанк, Райффайзен банк Аваль, Укрексімбанк, Ощадбанк, УкрСиббанк, ВаБанк, ПравексБанк та ін.

Для відображення операцій із використанням платіжних карток у бухгалтерському обліку використовуються транзитні рахунки № 2920 АП "Транзитний рахунок за операціями, здійсненими через банкомат" та № 2924 АП "Транзитний рахунок за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток".

Для забезпечення розрахунків із використанням банківських платіжних карток банки впроваджують широку мережу обладнання – банкомати, посттермінали та імпринтери, що забезпечують їм можливість здійснювати іншу функцію – еквайринг – це виконання розрахунків за операціями з використанням платіжних карток.

Банк-емітент – установа банку, яка випускає в обіг платіжні картки.

Банк-еквайр – банк, у якому відкриті рахунки підприємств торгівлі та побутового обслуговування населення, що обслуговують держателів платіжних карток [7].

У бухгалтерському обліку видача готівки через банкомат відображається так:

видача готівки через банкомат власнику платіжної картки на суму заявленої готівки з урахуванням комісійної винагороди:

Дт 2920 "Транзитний рахунок за операціями, здійсненими платіжними картками через банкомат";

Кт 1004 "Банкноти та монети в банкоматах".

Якщо операція отримання готівки проведена в банкоматі іншого банку:

у банку-емітенті:

Дт 2605 "Кошти на вимогу суб'єктів господарювання для здійснення операцій з використанням платіжних карток";

Дт 2625 "Кошти на вимогу фізичних осіб для здійснення операцій з використання платіжних карток";

Кт кореспондентського рахунку;

у банку-еквайрі:

Дт кореспондентського рахунку;

Кт 2920 "Транзитний рахунок за операціями, здійсненими платіжними картками через банкомат" [8, с. 86–90].

Власник банківської платіжної картки має цілу низку переваг над готівкою: надійність збереження власних коштів при втраті платіжної картки, достатньо тільки повідомити банк про втрату картки; зручність при розрахунку за певні товари чи послуги як у нашій країні, так і за кордоном; оскільки автоматична конвертація здійснюється за більш вигідним курсом, ніж в обмінних пунктах, та можна проконтролювати свої витрати; картковий рахунок може бути відкритий у гривнях, доларах та іншій валюті або ж у двох різних валютах водночас, що дає економію за рахунок зменшення витрат на конвертацію валют; щомісяця банк, у якому у власника платіжної картки відкритий картрахунок, здійснює нарахування відсотків на залишок грошових коштів на картрахунку. Також у власників платіжних карток нещодавно з'явилася ще одна можливість оплачувати рахунки, не виходячи із дому.

Одним із недоліків є те, що використання банківських платіжних карток на території України можливе ще не повсюдно, оскільки ринок цих послуг у нас ще на стадії розвитку, а це призводить до того, що цими "благами цивілізації" можуть користуватися підприємства й фізичні особи у великих населених пунктах. Ще один недолік – те, що певні типи карток можуть обслуговуватися лише в певних банкоматах. Наклейки з емблемами БПК на банкоматах вказують перелік карток, які вони обслуговують. До недоліків банківських платіжних карток можна зарахувати також:

вплив на них природних чинників (перепад температури, волога, прямі сонячні промені, механічні навантаження);

якщо власник платіжної картки забув або втратив ПІН-код, деякі банки беруть додаткову плату;

можливі зломи комп'ютерних мереж банку хакерами, перехоплення даних про банківські платіжні картки і його власників при розрахунках через мережу Інтернет. Така ситуація може призвести до того, що хтось може скористатися вашими грошовими коштами на картрахунку;

банкрутство банку. Призводить до замороження (повної або часткової втрати) грошових коштів на картрахунку до її відшкодування.

Залежно від використання банківських платіжних карток операції за їх допомогою можна поділити на готівкові та безготівкові. Тобто, якщо не знімаючи з картки грошових коштів, здійснюються розрахунки (або інші операції), то такі операції є безготівковими [9].

Пластикові картки за останні десятиліття стали неодмінним атрибутом нашого життя. Практично кожен банк, що працює з приватними особами, надає своїм клієнтам можливість відкриття тих або інших банківських карток. Усе більше і більше операцій сьогодні можна зробити за допомогою банківських карток. Ще кілька років тому картка асоціювалася в розумінні споживача з можливістю зручного способу здійснення покупок без необхідності використовувати наявні грошові кошти. Сьогодні за допомогою карток є можливість сплачувати використання мобільного зв'язку, покупки в Інтернеті, отримувати доступ до дистанційного управління банківськими рахунками, користуватися всілякими дисконтними і бонусними програмами.

Ураховуючи те, що основний споживач все глибше занурюватиметься в Інтернет для пошуку зручних сервісних рішень, щодо банківських пропозицій теж, на думку автора, потрібно впровадити активний розвиток послуги Інтернет-банкінгу, добре інтегровану в систему запитів активної сучасної людини. За допомогою Інтернет-банкінгу клієнт зможе зробити свій побут комфортнішим, легко контролюючи будь-який рух своїх грошей за картковим рахунком та сплачуючи за допомогою цього сервісу послуги, які надаються йому різними компаніями.

Наук. керівн. Глєбова Н. В.

Література: 1. Міщенко В. І. Електронний бізнес на ринку фінансових послуг / В. І. Міщенко, Г. В. Юрчук. – К. : Знання, 2003. – 304 с. 2. Кочетков В. М. Основи аналізу банківської діяльності / В. М. Кочетков. – К. : Тов. "Кондор", 2007. – 281 с. 3. Роїна О. М. Банківська діяльність в Україні [Текст] : нормативні документи / О. М. Роїна. – К. : Знання, 2007. – 234 с. 4. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. ; [за ред. А. М. Герасимовича]. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с. 5. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз

банківської діяльності : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / І. М. Парасій-Вергуненко. – К. : КНЕУ, 2003. – 347 с. 6. Орлюк О. П. Фінансова енциклопедія / О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 472 с. 7. Банківські інформаційні системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ubooks.com.ua/books. 8. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у комерційних банках України : навч. посібн. / Кіндрацька Л. М. – К. : КНЕУ, 1999. – 432 с. 9. Офіційний сайт новин gfk.ua. – Режим доступу : http://www.gfk.ua/cgi/fts_search_all.pl. – 30.03.2012 р.